

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Articulus II. aquirendo dominio per publicam Deauthoritatem

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

cum recepta sententia potius autoritate, quam jure scripto roborata.

Excipitur ab his servitutibus usufructus, qui praescribitur more ceterorum immobilium, Haunold. *num.* 315. censens probabilius esse usufructum mobilium cum titulo praescribi triennio, sicut res ceterae mobiles praescribuntur.

Quanto tempore praescribatur contra legem, tam civilem quam Ecclesiasticam, ac legitimam consuetudinem vide Lugo *n.* 96. ubi contra Lessium tradit praescribi decennio, etsi mala fide non fuerit observata: quia si bona fides esset necessaria ad desuetudinem, vix unquam lex praescribi posset; unde est praesumendum, quod legislator, cum lex sit propter bonum subditorum, non in eorundem laqueum, nolit amplius inesse legi vim obligandi elapso decennio, contra si fides mala sufficeret ad praescriptionem temporalium, plurimi innocenter sua amitterent, & sic est disparitas.

187. Dico quintò: Praeter tempus à jure definitum ad praescriptionem requi-

ritur, ut possessio sit legitima; id est, non interrupta *per. n.* 166.: interruptitur autem naturaliter, vel civiliter; naturaliter, quando postquam est inchoata, deficit aliquid substantiale, scilicet bona fides, vel titulus, vel admittitur possessio tam naturalis quam civilis non per alterius injuriam; civilis verò, dum nihil substantiale reipsa deficit, juri tamen subtilitate, & fictione Possessor interpellatur per actum aliquem juridicum ex legis dispositione inductivum interruptiones, ut fit per litem contestationem (haec est initium, seu primus litem motus per petitionem unius in jure propositam, & congruam alterius responsionem secutam animo litigandi) vel etiam secundum communioem sententiam per libelli oblationem, vel citationem, si tamen actus succubuerit, vel litem sponte deserit praescriptio non interruptitur: semel naturaliter interrupta de novo est inchoanda, uti, & civiliter interrupta per sententiam condemnatoriam.

ARTICVLVS SECVNDVS.

De acquirendo Dominio per publicam Auctoritatem.

188. **I**Nter actus Domini translativos est etiam exactio tributorum ob publicas necessitates, & supremi Principis sustentationem. Ubi Notandum primò, quòd tributum communi nomine significet, quidquid Principi,

vel reipublicae ad communia onera sustentanda solvi solet: propriè loquendo tributum differt à vectigali, quòd tributum sit pensio imposita juxta cujusvis subditi facultates, praesertim praediales ad Principis dignitatem, vel communia onera

nera sufferenda. Germani apud Gallium Lib. 2. observ. 52. *stauram* vocant. *Vectigal* autem proprie significat pensionem pro rebus in urbem, aut provinciam importabilibus, aut inde exportabilibus, in iure dicitur *portorium*, & *telonium*; id autem, quod transeuntes per viam solvunt pro custodia viarum, & pontium dicitur *pedagium*. Ceterum ex usu *Vectigal* significat secundum Bartholum, quidquid fisco præstatur, sive illud onus sit reale, id est, annexum rebus, sive personale, quod ratione personæ solvitur, & vocatur census. Hoc genus tributivum jura vocant *Capitationem*, quia per capita solvitur. Denique hic sub nomine tributivum, aut *Vectigalis* comprehenduntur omnes publicæ exactiones, quocumque alio nomine intulerentur v. g. *taliarum*, *gabellarum*, *collectarum*, *præstationum*, *accisarum*, *Gabellarum*, *cauponariarum*, has vocant in partibus istis *dacias* pro *edacillo vini* solvendas.

Notandum Secundò assertum quorundam juristarum, quod Imperator sit proprietarius totius mundi esse falsissimum, ut patet ex *Regum 3. c. 21*. Ubi Rex Achab petijt sibi vendi vineam à Naboth, ab hoc inexauditus eam reliquit Possessori *Wading. de contract. Disp. 9. dub. 3. §. 1.*

Notandum tertio Principem in certis casibus posse disponere de bonis subditorum ita exigente bono communi titulo Domini jurisdictionis *per num. 4. Wading. duplicem* distinguit in Principe po-

testatem, nempe Ordinariam, & absolutam, primam exercet secundum leges procedendo; Secundam non secundum, sed quasi supra leges, seu ex plenitudinis potestatis: hæc potestas non est præsumenda, nisi clausula sit adjecta *ex certa scientia* & rescripto inserta indicans præsumptionem plenitudinis potestatis, *Gloss. in cap. ad has de rescriptis*, unde cum pro arbitrio non possit tollere subditorum jura, sequitur ut valide, aut licite exercent eam opus esse causâ magnæ publicæ utilitatis.

Notandum quartò quod Princeps auferens rem privati ex publicæ necessitatis, aut utilitatis causa debeat jacturam compensare: subtractio enim pretij non est necessaria ad gubernationem, seu ut civis careat re suâ, & pretio, prout est necessaria ablatio Domini, aliàs justitia distributiva non oneraret proportionatè subditos, ita *Wading. cit. n. 7. ex communi cum Bald. Jafone, &c.* compensatio autem debet fieri ex arario publico; hoc non sufficiente debet populo imponi collecta, ex qua satisfiat.

Ex his evidenter sequitur ob utilitatem privatam Principem non posse subditos spoliare Dominio, aliàs esset proprietarius bonorum civium; quare ut justæ sint exactiones necesse est, ut interveniat publica, aut utilitas (ut si domus civis est necessaria pro publicis Scholis aut Ecclesia, &c.) aut necessitas. Sit itaque.

§. I.

De conditionibus necessarijs ad Justitiam exactio-
num.

189. **U**T justa sit tributorum exactio, sequentes communiter requirunt Doctores conditiones. Prima est Autoritas legitima, qualem habet omnis Princeps superiorem non agnoscens, ut Pontifex (unde ut hic sustineat onera Apostolicæ Cameræ jam olim imposuit pensiones novis Prælati, quas Annatas vocant, id est, fructus anni primi aut integros aut Medios, huc spectant quindennia, sive quindenar, id est, dimidia pars fructuum eidem Cameræ singulis annis quindecim solvenda de quibusdam beneficijs unitis Monasterio, aut ex privilegio singulari liberatis à reservatione.) aut alius sæcularis Princeps: nullus alius secluso privilegio, aut immemoriali consuetudine potest tributa exigere *L. 1. 2. & 3. Cod. Vexigalia nova.*

Secunda est Justitiæ causæ omnium autem causa justa reducitur ad publicam utilitatem, aut necessitatem, nempe, ut vel Princeps excluso immoderato luxurietur, aut pro defensione patriæ contra hostes. Hinc cessante causa novæ contributionis, etiam hæc secundum omnes cassanda est, nisi nova per priori emerferit, aliàs tributum est injustum & restituendum, aut reservandum in tempus necessitatis *Molin. Disput. 667.*

190. Tertiâ ut servetur æqualitas geometrica, hoc est, sit commensuratum facultatibus subditorum, proinde non æqualiter omnes, sed plus, aut minus secundum excessum, aut defectum facultatum tributum imponatur singulis. Ex hoc plurescum Cajetano deducunt injustum esse tributum impositum rebus ad proprium usum emptis, vel delatis, nisi deferens sit Negotiator: quia sic plus pauperes, utpote pluribus egentes, quam divites solvere deberent, quod est iniquum. Unde *Mendo in Epitome opinionum V. Gabella n. 5.* negat solvi debere Gabellas in conscientia à venditore, ut suas strictas necessitates sublevert, secus ut conservet qualitatem statûs.

Nihilominus impositio Vexigalis de rebus etiam ad usum proprium emptis, aut venditis, dum tributum negotiationis causa impositum rebus ad usum quotidianam necessarijs non sufficit, est justa secundum vertiorem sententiam *Molinæ Disput. 669.* æquitas tamen naturalis, inquit *Laym. L. 3. tract. 3. p. 1. c. 3. n. 3.* non sinit ut solvatur à pauperibus emendatam suam, suorumque inopiam. Ratio, quia nulli opponitur juri; non naturali, quia falsum est pauperes gravari amplius, quam

quam divites per se loquendo, nam hi ob
lautiorem vitam plures res habent sibi ne-
cessarias comparandas, quam pauperes:
non etiam opponitur juri Canonico C.
quanquam de censib. in 6. & C. invoca-
mus de censib. nam non improbat in locis
à Authoribus allatis vectigal ratione ma-
teriz, sed defectu legitimæ Authoritatis.
Quarta imbibita in prima est, ut tri-

butum non exigatur à personis, nisi à qui-
bus jure potest exigi: quapropter directe
solum potest imponi subditis, indirecte
autem extraneis invehentibus, aut evenen-
tibus merces propter jus exercendi merci-
monia, viarum reparationem &c. imò hoc
ipsum ultimatum redundat in subditos, qui
debent merces carius emere propter solu-
tum Vectigal.

§. II.

An? Quando Princeps possit novas exactiones imponere?

191. **D**ixi *novas*: quia vetera tributa
realia, seu rebus imposita ad
Principis sustentationem necessaria justa
esse, eaque pendenda constat ex Rom. 13.
ideo & tributa prestatis, Ministri enim
Dei sunt, reddite ergo omnibus debita,
cui tributum, tributum, cui vectigal,
vectigal, & Matth. 12. reddite ergo qua
sunt Cesaris, Cesari &c. tum ratione,
quod sint velut debita laboribus merces.

Dico primò Princeps dubius de justi-
tia tributi, aut habens solum opinionem
probabilem pro ejus Justitia, probabilio-
rem verò pro injustitia nequit imponere.
Ratio primi, quod juri certo, quod ha-
bent subditi in pecuniam, nequeat du-
bium jus Principis prævalere, sed quan-
do tributi justitia est dubia, jus Principis
est incertum, jus verò subditorum in pe-
cuniam est certum, ergo.

Ratio secundi cum Moja tract 1. de
opinionem probabili q. 7. Vasq. Laym.
contra plurimos est hæc: quod in spectan-
tibus ad justitiam commutativam judex de-

beat sequi opinionem probabiliorem re-
lictæ probabili (nisi lex contrarium di-
sponat) nam sequens ordine secunda pro-
positio est damnata ab Innocent. XI. *Pro-*
babiliter existimo Judicem posse judica-
re juxta opinionem etiam minus proba-
bilem, sed tributa sunt materia justitiæ
commutativæ, cum dentur titulo susten-
tandi Principem, & onera communia eo-
rumque Dominium antequam pendan-
tur, est penes subditos, ergo dum ho-
rum jus est probabilius, nequit contra hoc
pronunciari pro Principe habente jus mi-
nus probabile.

192. Dico secundo justa est tribu-
torum exactio stantibus quatuor conditio-
nibus explicatis à. n. 189. Ratio: quia
tunc est jus certum in Principe ea exi-
gendi.

Queritur an dictæ Conditiones sint
observandæ etiam in tributis imponendis
Provinciæ justo bello subjugatæ, aut sub-
ditis injustè rebellantibus, vel graviter
in Principem Reis? *Resp.* Cum Wadin-
go

go *Disput. 9. dub. 3. §. 2. n. 5.* cum Less. *lib. 2. c. 33. n. 49.* Lug. *D. 36. n. 22. &c.* negativè, nisi pactus sit Princeps libertatem relicto antiquo jure, quia tunc vetus jus observandum; Ratio autem responsi est, quia victi justo bello cedunt Domino victoris cum omnibus suis rebus, & libertatibus, sed cum talibus potest pro libitu disponere, ergo à fortiori etiam absque publica necessitate tributum etiam perpetuum imponere partim titulo justæ vindictæ, partim ut reparat damnum sumptuum belli. Hinc videtur promanasse illa servitutis species in pluribus Provinciis consueta, in quibus Coloni, & Agricola non habent perfectam libertatem.

193. Ex his inferitur primò, quando hostis injustè aggreditur aliquam Principis Provinciam, justè indicit tributum alijs suæ ditionis Provinciis, hosti nunc non expositis ad repellendum hostem, quia hæc contributio est utilis etiam Provinciis ab hoste liberis, siquidem, nisi hostem rejiciat, erit debilior etiam in Provinciis pacificis, in quibus postea pateretur hostem cum graviore jactura, quam sit præsens contributio, *Lugo Disp. 36. n. 36.*

Infero secundò et si Principis bellum offensivum esset justum, nempe ut recuperet Provincias olim ereptas, ut hoc queat suscipere, non videtur posse gravare Populum novis exactionibus, contributionibus, nisi evidens sit necessitas, aut utilitas speretur proventura Provinciis Cit, *Wading. n. 2.* Ratio: Extra Casum necessitatis aut publicæ utilitatis tributum non est Regni, sed Regis utilitas per adjectionem novorum ambientis, ut evadat ditior, & potentior, quare Princeps tunc propriis sumptibus bellare debet, potest tamen petere à Provinciis subsidia voluntaria, non autem cogere.

Infero tertio Ad bellum justum defensivum justè collectari subditos in defectu ararij publici. Si imminet ab hoste fidei periculum, quamdiu spes est non succumbendi non solum bona sed etiam vita ipsa à singulis est exponenda, quia Religionis bonum prævalet; si extraordinarium tributum non sufficit: Princeps potest mutuum accipere, & ad id expungendum cives cogere, nempe quando à miseris subditi respirabunt, ita *Wadingus n. 3. & 4.*

§. III.

An tributorum, Vectigalium & exactionum leges obligent in conscientia?

194. **Q**uæstio movetur primò quando tributum est justum, secundò quando ejus justitia est solum probabilis.

Tertio, quando est dubia, ubi supponendum esse de fide, aut saltem fidei proximum, quod etiam Princeps sæcularis possit leges condere in conscientia, &

sub mortali obligantes, *ex. c. 13. ad Rom.* *omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non enim est potestas, nisi à Deo, itaque qui resistit potestati. DEI ordinationi resistit, qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.*

Uc

Ut autem Lex humana obliget sub mortali, requiritur, ut materia accepta cum omnibus circumstantijs præsertim sine, & conducentiâ ad bonum publicum consideratis, sit gravis, ac insuper legislator intendat graviter obligare; est enim communior, & probabilior Sententia Soarez contra Vasq. in materia gravi ex sola legislatoris voluntate posse induci obligationem levem. Actus enim agentium non operantur ultra eorum intentionem *Cap. final. De præbendis & dignitatibus*, patetque in praxi plurimum Religionum, in quibus variæ Regulæ continentem materiam sufficientem pro mortali, sub hoc non obligant.

Signa porro, an Legislator iatendat obligare graviter, sunt: Primò, si lex ipsa tantum reatum exprimat, aut ex communi Doctorum, aut hominum existimatione id constet. Secundò si in materia gravi utatur præceptivis verbis v. g. *præcipimus, mandamus, jubemus, inhibemus, vetamus, teneantur &c.* (Secus sequentia secundum se accepta, *volumus, decernimus, ordinamus, statuimus, sancimus &c.*) Tertio: si violatoribus lex infligat gravem poenam, Verùm hic opus est distinctione de poena spiritali, & excommunicationis majoris latæ sententiæ: talem enim lex imponens, etsi non utatur verbis præceptivis nihilominus obligare in conscientia est certa Sententia apud Amicum *hic Disput. 5. n. 213.* privat enim hominem coram Deo aliquo spiritali bono, ergo culpam coram DEO facientem illum indignum tali bono supponit.

An autem etiam poena gravis temporalis v. g. mortis, confiscationis bonorum sit indicium directæ obligationis in con-

scientia, vi legis pure pœnalis non est certum: communis quidem affirmat cum Lessio *Lib. 2. c. 33. à n. 59.* Suar. Vasq. quia poena proportionatur culpæ. Alij negant cum Reginaldo, apud Dian. *p. 1. rr. de Legib. Resol. 17. & seq.* quia si directè lex pure pœnalis obligaret ad actum præceptum, aut prohibitum, jam non esset pure pœnalis sed mixta, quales leges ex Ecclesiasticis sunt illæ, quibus feruntur censuræ, & irregularitas ex delicto Laym. *L. 1. tract. 4. c. 15. n. 2.* dicitur autem Lex mixta, quæ obligat tam sub culpa, quam sub poena. Cæterum est sententia ferè ab omnibus recepta apud Amicum, *n. 182.* contra Cajetanum, quod Lex etiam pure pœnalis obliget mediatè sub culpa, quatenus suppositâ violatione obligat ad pœnæ acceptationem, aliàs lex foret inefficax.

Difficultas itaque est, an leges imponentes vectigalia sint, pure pœnales, vel verò immediatè obligantes in conscientia ad vectigalia etiam non exacta danda? obligare in conscientia est communior Theologorum, & Canonistarum, *Wiest. de censib. n. 82.* Engel. de *Constit. n. 45.* negativam non esse improbabilem censent multi apud Caspensem *Tom. 1. de legibus Disput. 3. n. 43.* docentem in praxi esse tutam hanc sententiam *Bass. 10. 1. Verb. Gabella n. 4. & 5. Navari Summa c. 23. à n. 54. & 60. Less. lib. 2. c. 33. n. 55. & seq. &c.* Leges enim civiles, nisi oppositum aliunde constet certò videntur esse contentæ poenâ. Unde Tambur. *L. 1. in Decal. c. 3 §. 8. n. 12:* ait leges civiles defacto raro, vel certè non frequenter obligare sub mortali: *Cardenas Cris. Theol. Disput 16. n. 68:* Scribit ut plurimum esse leges pœnales.

195. Dico subditos obligari in conscientia solvere tributa etiam non exacta. Primò, quando constat de eorum justitia: Secundò quando non constat de tributi injustitia positivè, imò etsi positivè sit justitia tributi strictè dubia, aut etiam utriusque æquè probabilis justitia, & injustitia; scilicet si constet evidenter esse imposita secundum Sententiam minus probabilem, hæc pars sequitur ex n. 291. Pars prima probatur: tum ex scriptura relata n. 191. tum ratione, quod ejusmodi tributa justa debeantur Principi ex pacto oneroso, & recepto, nempe aut titulo alendi ipsum, aut succurrendi publicis necessitatibus, utriusque titulo est obligatio satisfaciendi ex pacto oneroso, vi cuius Princeps spondet se, suamque operam impensurum, pro conservatione boni communis, subditi vero promittunt necessarios sumptus.

Pars secunda probatur, & simul confirmatur prima contra Lugo *Disput.* 36. n. 89. & communioem, ubi est jus certum exigendi tributum, ibi est obligatio certa id solvendi in conscientia, uti liquet ex definitione juris, sed quamdiu subditis non constat de injustitia tributi, est in Principe jus certum id exigendi, eo quod tunc stet præsumptio pro Principe: quia malum non est præsumendum, sed probandum Laym. *L. 1. tract. 1. c. 5. §. 2. n. 12.* atque quamdiu stat præsumptio pro Principe, est in hoc jus certum exigendi.

Pars tertia de justitia tributi strictè dubia (nempe quando intellectus ob rationes utrinque repugnantes hæret suspensus impotens formandi iudicium pro alterutra parte) tum quarta de æquè probabili justitia, ac injustitia probatur: adhuc enim stat præsumptio pro Principe, nec potest spoliari jure certo exigendi ob probabili-

tatem injustitiæ præcise. Pars utraque est Vasq. contra Lugo n. 91.

196. Objicies contra quartam partem, quando tributum est probabiliter injustum, est probabile, quod Princeps nequeat id præcipere; Certum enim est quod jurisdictio se non extendat ad præcipiendam illicitam; sed quando probabile est Principem non posse præcipere tributum, probabile est subditos non teneri obedire solvendo tributum, ergo. Minor probatur; quando probabile est non posse præcipi tributum, datur opinio probabilis deobligans subditos ab obedientia, sed stante tali opinione probabili, subditi non tenentur obedire solvendo tributum, *Resp.* Primò argumentum probare nimum, nempe quod nec posset præcipi tributum, quando probabilior est ejus justitia.

Resp. Secundò nego majorem dummodo tributum sit probabiliter justum. Ad probationem dico posse præcipi actum ex principiis directis illicitum, ac injustum, ut hic exactioem tributi quando ex principiis reflexis est evidenter justa, ac licita, qualis est in nostro casu, dum ex principiis directis est probabilior ejus justitia, tunc enim intellectus se reflectens supra opinionem directam probabilioem de justitia tributi, evidenter dicitur esse licitum usum talis opinionis utpote conformem prudenti dicamini: Sic discussa majore nego minorem. Ad hujus probationem nego majorem, quia quando ex principiis reflexis est evidenter licitum tributum, datur certa jurisdictio in Principe id præcipiendi, cum qua certitudine repugnat stare opinionem deobligantem subditos solvere tributum.

§. IV.

Quid in praxi Sentiendum?

197. **C**enseo primò posse esse singulas tributorum species justas, earum tamen accumulationem in Provincia aut Civitate posse esse iniquam, nempe quando subditi ut loquitur Wiest. *de censib. n. 68.* ad extremam inopiam rediguntur, aut excedunt moralem facultatem subditorum, qualia sunt, quorum gravamen periti Provinciarum Consilij censent populum sufferre non posse, unde cum similes magis nōrint vires populi, quam Theologi; magis pendet justitia tributi ab eorum, quam Theologorum judicio, Thomas del Bene *Mor. tract. 6. c. 4. dub. 11.*

Censeo secundò. Pauperes defraudantes tributa de rebus ad usum quotidianum emptis, vel venditis ad necessitates suas sublevandas, non esse facilè damnandos peccati mortalis, nec obligandos restituere ex prudenter præsumpto Principis consensu. Ita Lugo *Disp. 36. n. 27. Less. n. 62.*

Censeo terriò: quando viri docti probabiliter judicant aliquod genus tributū esse injustum, etsi alij stent pro justitia ante factum, Confessarij conentur pœnitentes inclinare ad solutionem, ita tamen, ut defraudantibus non acquiescentibus negare non possint absolutionem, quia sequentes Sententiam multorum probabilem cum Lugo. *Less. &c.* sunt rite dispositi,

Unde Mendo *in Epitome opin. V. Gabelle n. 12.* ita universaliter scribit, esto subditi defraudantes gabellas justas obligentur ad restitutionem; verum quia non pauci Doctissimi viri oppositum asserunt, poterit confessarius minus rigidè se habere cum pœnitente, qui gabellas non solverit, ita ut cum mediocri causa possit eum à restituendo vel in toto vel in parte exonerare, maxime si durum, aut dubiè justum sit tributum. Nec est negligenda Wadingi monitio *Disp. 9. dub. 6. §. 1. n. 4.* quod quando plura diversis rebus Vectigalia imponuntur, creberrimè non servetur debita proportio, & multi graventur ultra vires facultatum suarum, unde fit, ut Vectigal, etsi in se sit justum, distributio tamen non sit justa, quo in casu Princeps non censetur cum tanto rigore procedere, ut tales cogantur in conscientia Vectigal totum pendere, quod respectu eorum quoad quantitatis excessum sit iniquum, præsertim cum ex defraudatione non ita magnum damnum inferatur, quia ob tot invigilantes Officiales facilè deprehendantur plures, ex quorum confiscatione refarcitur jactura ab alijs defraudantibus illata.

Hæc procedunt etiam de publicanis, seu Vectigalia à Principe conducentibus, quia non plus juris acquirunt, quam habuerit Princeps, & apprimè sciunt praxes

Ce

Mer-

Mercatorum; Unde hoc titulo eis non fit major injuria, quam Principi elocanti, ita cit. Wading. ex communi.

Censeo quartò cum Molin. *Disp.* 674. post defraudatum telonium etiam exactum, etsi intervenisset mendacium, aut perjurium in occultandis mercibus (proinde peccasset in primo casu contra veracitatem in secundo mortaliter contra religionem) Si pœnitens sibi certo, aut probabiliter persuadet in tanta exactio- num multitudine esse aliquam iniquam, quam ipse solvit, aut earum multitudinem esse nimiam, vel se attentâ qualitate suæ personæ & negotiorum in reliquis non defraudatis tributis competenter contribuisset ad publicas necessitates, non esse co-

gendum ad restitutionem, sed dissimulandum, nè multis præcludatur via salutis, quia etsi moniti à confessarijs, non restituerent cum incurso æternæ damnationis, Hoc Molinæ Consilium semper sibi maximè complacuisse fatetur Card. Lug. à n. 43 & seq.

Concludo hunc §. verbis Laymani cautissimi in moralibus Theologi *L. 3. tract. 3. p. 1. e. 3. n. 5. in fine*: Cum tot conditiones ad Justitiam Vectigalis, aut tributi noviter impositi, vel aucti requirantur, non faciliè in conscientiæ foro ad faciendam restitutionem condemnandos esse defraudantes, nisi satis constet de exactio- nis justitia, & necessitate,

§. V.

Quæsitæ Practicæ de Contributionibus, Vectigalibus & horum defraudatione.

198. **Q**Uæres primò quid Consiliarijs Principum observandum circa tributa nova, ac vetera extraordinariè imposita? quid officialibus tributorum executoribus existente publico dubio de justitia tributi? *Resp.* Primò sequentia à Consiliarijs observanda. Primò non posse consulere novorum impositionem, quæ sunt dubiæ justitiæ, aut probabiliùs injusta; quia Princeps talia tributa nequit justè exigere *per n. 191.* ergo nec consiliarij suadere. Secundò debent veterum cassationem consulere, dum causa eorum finalis publicæ utilitatis, & necessitatis cessavit,

Tertiò videant, ut Princeps gratiales pensiones retrahat, ut abstineat à nova contributione, publicæ enim necessitates sunt præferendæ privatis necessitatibus gratis, nec plebs potest onerari, ut privatis aliquibus benè sit: quare pensiones certis concessæ ex causa remunerationis habent inclusam conditionem hanc, nisi *publicum bonum exigat oppositum.* Ita Diana *Coordinatus tom. 7. tract. 6. Resp. 13.* Vide August. Michel *Theol. Canonico. Mor. to. 1. tr. 3. p. 1. §. 6. punct. 6. Verb. de Judice n. 5.* ubi docet de Consiliarijs Curiarum Judicialium Assessoribus, co-
ram

ram quibus agitantur cauſæ inter Principē, & ejus ſiſcum ac ſubditos, quod ſint veri Judices cauſarum. proinde teneantur ſicut veri judices ſequi probabiles ſententias: è contra conſiliarij Intimi ſint ut Medici ſalutis publicæ, & ideo ſequi debeant ſententias, quales ſequi debent Medici circa medicinas. Ex his.

Infero cum Cit. Diana quod gubernatores Provinciarum præſato modo debeant interpretari Principis intentionem, proinde ſuſpendere executiones gratiales, Principemque informare, dum novæ impoſitiones penitus ſubditos enervant. Secundò dum Princeps aſſigat, aut petit nova donativa tenentur impoſibilitatem vitium, quæ vident Provincias laborare abſque reſpectu humano exhibere.

Reſp. Secundò ad Quæſtionem, quamdiu officiales juſſi exigere contributiones non ſunt moraliter certi de illarum injuſtitia, ſi commodè nequeunt declinare officium, licite poſſe exigere quia debent præſumere juſtitiam cauſæ ex parte Principis, cum ad eos non ſpectet examen juſtitie, ſicut ad Conſiliarios. Laym. n. 6. ſubdens exactores poſſe diſſimulare cum pauperibus, qui ſolvere non poſſunt.

199. Quæres ſecundò: An Princeps poſſit aliquos eximere à Contributione, & partem exemptis correfpondentem derivare in alios? Id ipſum quæritur de inferioribus Magiſtratibus, quibus nec ex privilegio, nec ex immemoriali conſuetudine competit juſ indicendi exactiones. Reſp. Ad Primum affirmativè, quoad bene meritos de Republica, quia ut tales Princeps remuneretur, ſpectat ad utilitatem publicam: ut tamen exemptorum portio derivetur in alios, quando poſt indictam tributum ſunt primùm exempti,

etſi abſolutè fieri poſſit, non tamen expedit, ne ob inæqualitatem animi ſubditorum alienentur, ſed tunc eam portionem in ſe ſuſcipiat, Wadingus *Diſp.* 9. *dub.* 5. ex Baldo & Bartolo. *Reſp.* Ad ſecundum negativè, niſi portiones quibus exempti onerari deberent ab ipſis Magiſtratibus compenſentur, Ita Cit. Wading. n. 3. & 4. ex Paulo de Caſtro, Jaſone &c. quia inferiores non poſſunt diſponere de civium bonis, quare cum Principem privare non poſſint Summâ juſte petitâ, tenentur proportionatè eam inter omnes civis partiri.

200. Quæres tertio: An Provincia Proceres poſſint indicare majores contributiones, quam petat Princeps, & dum agitur de dandis donativis, ſive Principi ſive ejus Locumtenenti, ſive cuivis alteri, an ſufficiat conſenſus majoris partis Provincia Procerum, aut requiratur omnium?

Reſp. Ad primum negativè, quia ſi Princeps nequit plus indicare, quàm petat publica neceſſitas per numerum 189. minùs ejus Miniſtri, quales ſunt Provincia Proceres.

Reſp. Ad ſecundum: Aut donativum dandum Principi eſt voluntarium, ſeu ſpontaneum, aut involuntarium, ſive irremiſſibiliter dandum: ſi ſecundum tale donativum eſt duntaxat nominale; reiſa autem eſt tributaria impoſitio proinde debet habere conditiones adductas à n. 189, eoque caſu ſufficit conſenſus majoris partis in Comitij Congregatorum; ſi ſit voluntarium, ſeu penitus liberum, requiritur conſenſus omnium, ita citatus Dian. *tract.* 6. *Reſ.* 31. & *Reſol.* 35. n. 6. ex p. 3. *tr.* 5. *Reſol.* 78. ubi teſtatur quod donativum, de quo agebatur an dandum ſit

Proregi, fuerit impeditum defectu consensûs unius Parlamentarij, seu consiliarij: Ratio est, quia consensus majoris partis in mere voluntarijs, cuicumque dandis nequit ulli comparti præjudicare (cum nulla supponatur obligatio in subditis, aliàs non esset donativum) quota enim singulos concernens debet esse singulis libera, ut detur, vel non detur, ergo requiritur consensus omnium, quare valet hic Regula juris Canonici 29. *quod omnes tangit, debet ab omnibus approbari.* De cætero quando jus utrumque est contentum consensu majoris partis, agit de rebus quæ competunt pluribus, ut Collegio secûs ut singulis; voluntaria autem donativa concernunt ut personas singulas de communitate.

Ex his sponte patet decisio negativa. An Restantia hujusmodi ex collectis, seu contributionibus populi non queunt dividi inter ipsos Proceres, debent igitur reservari in ærario publico pro futuris publicis necessitatibus.

Patet ulterius Telonarios, aliosque officiales in scio Principe non posse augere telonium, aut auctuarium sibi applicare: excessus enim legitimæ potestatis defectu, non habet rationem tributi, sed injustæ extortionis.

201. Quares quartò: An Telonarij culpabiliter non exigentes Vectigalia spectantia ad fiscum, aut ad conductorem telonij, teneantur in conscientia restituere: Primò neglectam summam. Secundò, si deprehendant defraudatores, & multas, quas deprehensi re ipsa incurrissent, etiam debeant resarcire. Tertio, quid si famulus mercatoris transegerit cum Gabellario pro florenis v. g. quinque dum essent dandi 50. an hoc lucrum accrescat famulo, aut Mercatori. Quar-

tò si dictus famulus occultet merces vel per vias occultas subterfugiat telonium, aut à Gabellario impetret immunitatem, cui telonium aliàs debitum acquiratur?

Resp. Ad primum affirmativè, quia ex Justitia commutativa vi sui Officij tenentur exigere justa Vectigalia.

Resp. Ad secundum negativè, quia vi Officij tenentur solum bonum fisci, aut hujus conductoris defendere, ac asscurare, secus dirare, aliunde multa non debetur ante judicis sententiam, nec fiscus sive ærarium antecedenter ad eam acquirat ullum jus, Lugo *Disput.* 37. n. 97. contra Laym. Molin. &c. acriter repugnantes. Hinc Custodes stipendiati ad observandum, ne per passus occultos declinentur telonia, si culpâ suâ sinant transitum, resarcire debent ex Justitia ætæram debiti telonij, secûs multas.

Resp. Ad tertium cum Less. *Lib. 2. c. 33. dub. 11.* accrescere mercatori, quando jussu suo famulus transigit, famulo verò, si non jussu transigat, ita ut per transactionem nolit extinguere jus Gabellarij in Vectigal, sed illud in se transferre, tunc enim famulus perinde habet ac tertius emendo jus Gabellarij, sed tertius faceret suam Gabellam, ergo etiam famulus Lugo *Disp.* 36. n. 50.

Resp. Ad quartum occultando merces, aut per vias occultas transeundo lucrum acquiri Domino, quia Dominus sentit incommodum imminens ex occultatione, &c. ergo etiam debet sentire commodum, nisi famulus in se recipiat totum periculum, tunc enim lucrum censetur oriri ex speciali industria: si autem citra occultationem impetret immunitatem à Gabellario, accrescit famulo, quia impetrando immunitatem acquirat jus, quod habuit Gabellarius. §. VI.

§. VI.

An secularis Princeps possit Ecclesiasticos absque Papa consensu subicere contributionibus.

202. **Q**uatuor sunt rerum genera, de quibus quæri potest an collectis, & tributis secularibus subiciantur. Primò sunt res consecratæ, aut benedictæ ad cultum divinum, ut templa, vasa, vestes, Monasteria, &c. hæc in nullo bonis esse constat ex §. 7. *Institut. de rerum divisione*: unde sequitur etiam non subjici posse exactionibus. Ita ut certum tradit Laym. *L. 4. tract. 9. c. 6.*

Secundò, res titulo spirituali, aut intuitu Ecclesiastici Ministerij acquisitæ, ut decimæ, oblationes, fructus beneficiale, redditus stolæ, &c. quod eximantur à jurisdictione seculari satis concordant Doctores apud Wiest. *in 3. Decretalium de imunit. Ecclesiasticarum*: 192. quia titulus est sacer, & personæ exemptæ per *cap. Ecclesia 10. de constitut.*

Tertiò sunt temporalia mobilia, ac immobilia à fidelibus oblata pijs locis nempe Ecclesiis, ac monasterijs pro conservando cultu divino, pro reparanda fabrica, alendis ministris, & Religiosis pauperumque usibus deputata, talibus non posse imponi novas collectas, & exactiones sub pœna Excommunicationis sine consensu Episcopi cum Clero, & constitutiones oppositas esse irritas habetur *cap. non minus 4. & cap. adversus 7. de imunit. Eccles.* ubi etiam exprimitur sine

consilio Papæ similia onera imponi non posse. Ratio est: quia talia bona sunt DEO sacrata, & res Dominicæ appellantur *canone 40. Apostolorum Laym. cit. n. 1. vers alterum Genus S. Thomæ 2. 2. q. 99. Art. in fine.*

Contra hoc videtur stare *cap. si tributum caus. 11. q. 1. ex D. Ambros. Si tributum petat Imperator, non ei negamus: agrî Ecclesie solvunt tributum. Et cap. tributum 23. q. 8. ubi Urbanus I. ait: Quod Ecclesia de exterioribus suis tributum reddat.*

Resp. Ad primum Ambrosium id, ut justum non approbasse, sed ad majus malum avertendum Ecclesie imminens ex denegatione, tolerasse, quod exegit Justina Atriana Mater Valentini Imperatoris adhuc pueri.

Resp. Ad secundum eo tempore nempe sæculo tertio, quo vixit Urbanus nondum fuisse imunitatem à tributis constitutam propter Imperatores Gentiles: est ergo locutus more temporis accommodato.

Quartò sunt bona mobilia, ac immobilia patrimonialia Clericorum. An hæc sint immunia ab exactionibus, est major difficultas quoad onera extraordinaria, nam ea ab his eximi multi volunt cum Panormit. *in cap. cit. Ecclesia n. 31.*

Sylvestro V. immunitas. l. num. 9. Lugo *Disput. 36. n. 99. & 108.* quos sequitur *Wiest. num. 194.* allegatis pluribus canonibus, quibus se conformat jus civile *L. sancimus 24. Cod. de sacros. Eccles.* Et constitutio Friderici Secundi Imperatoris quæ post feudorum consuetudines est inserta corpori juris *in cuius §. 1.* irritat omnia statuta, & consuetudines contra libertatem Ecclesiæ vel Ecclesiasticas personas edictas, vel servatas adversus canonicas sanctiones. *In §. secundo* statuit, ne ulla potestas etiam publica collectas, sive exactiones Ecclesiasticas, aut alijs pijs locis, aut Ecclesiasticis Personis imponat. *in §. 4.* ut nullus Ecclesiasticam personam in quaestione criminali, vel civili ad iudicium sæculare præsumat contra constitutiones Imperiales, & canonicas sanctiones trahere *in §. 6.* vult suum edictum in perpetuum valere estque incertum *in titulo de Episcopis, & Clericis Authentico. statimus,* in qua actor trahens Ecclesiasticum ad forum sæculare privatur jure suo, iudexque sua ex tunc potestate judicandi, ac iudicatum non tenere decernitur. Ratio autem cur Clericorum etiam patrimonialia sint immunia ab Extraordinarijs Collectis est hæc principalis, quod personæ Ecclesiasticæ sint exemptæ saltem jure humano canonico, & civili, & quidem irrevocabiliter à jurisdictione sæculari per allegatam constitutionem Friderici. Accedit quod privilegium ex causa concessum spectante ad remunerationem (quale est hoc nempe ad remuneranda beneficia spiritualia Mæjora & in DEI honorem principaliter factum) transeat in pactum, proinde sit irrevocabile, ita Lugo *num. 98.* subdens *n. 102,* etiam Imperatores non exemissent à

tributis certum tamen esse exemptionem hanc fieri posse à Pontificibus, ita ut non valeat à Principe ullo sæculari revocari. Ratio est, quod solius Pontificis sit irrevocabiliter ordinare spectantia ad Religionem, & bonam Ecclesiæ gubernationem, inter hæc autem est præfata exemptio. Hic præmissis.

203. Dico primò Ecclesiæ, Monasteria, ac Clerici, &c. stante immunitate exemptionis de bonis feudalibus instar laicorum debent contribuere directo Domino sæculari, & coram eo conveniri possunt, ita omnes *ex cap. ex transmissa 6. & cap. verum 7. de foro competente.*

Dico secundò Ecclesiæ, & Monasteria de bonis etiam non feudalibus sub iure oneribus in prima fundatione, aut donatione reservatis laicæ jurisdictioni Laym. *c. 5. n. 4.* ex communi *in cap. verum 4. de condit. appost.* Ratio, quia iusta conditio servanda est. Hinc

Ampliatur conclusio ad onera omnia realia, seu annexa bonis immobilibus Ecclesiarum, & Monasteriorum, &c. priusquam ea ab Ecclesijs acquisita sunt donatione, aut quovis alio titulo, aut contractu. Unde à fortiori patrimonialia Clericorum hæc realia servitia præstare debent. Laym. *c. 6. num. 9.* ex communi. Ratio quod sit juris notissimi rem cum onere inhærente ipsi transire ad quemvis possessorem. Argumento *cap. ex literis 5. de pignor.*

Neque per hoc Ecclesiastici subiciuntur jurisdictioni sæculari; quia non obligantur personæ, sed res obligatione non novâ, sed antiquâ. Unde in Germania bona data Ecclesiasticis non amortizantur, hoc est, non exeunt à potestate

te Principis secularis, neque transeunt in manum mortuam.

204. Dico tertio Ecclesiæ, Monasteria, aliisque pia loca subijci non possunt exactioibus extraordinarijs, ita jus utrumque allegatum *num. 202. vers. quarto sunt immobilia.* Et constat ex *Authent. Friderici Imperatoris, item nulla communitas Cod. de Episcopis, & Clericis*, in qua citatus §. secundus Imperatoris renovatur. Ratio, quod personæ Ecclesiasticæ cum locis pijs eximantur utroque jure à seculari jurisdictione, sed si subijcerentur exactioibus extraordinarijs, non eximerentur, siquidem tributū exactio, & præstatio est signum subjectionis (secundum Apostolum ad *Rom. 13. subditi estote, ideo enim & tributa præstatis.* Confirmatur ex *Abbate in cap. qualiter de judicijs num. 8.* Certum est inquit, quod si persona exempta est, ergo etiam res, nempe si hæc non habeat annexam realem obligationem, atqñ bona temporalia priorum locorum non habent annexa sibi onera extraordinaria, ergo non possunt talia imponi bonis nisi mediante eorum possessore huic jubendo, quod sine jurisdictione fieri non potest. *Laym. c. 5. n. 1.*

Limita conclusionem, ut non procedat respectu Principis à sede Apostolica habentis privilegium collectandi Clericorum, prout eo gaudent multi Principes ob ingentia in Ecclesiam Romanam merita. Simile Concessum est Friderico Tertio, sive quarto à Nicolao Quinto Anno 1451. pro Provincijs hæreditarijs, ut irrequisito consensu Ordinarij toti Clero Collectas & contributiones moderatas ad sublevandas incumbentes necessitates

imponere possit teste *Wadingo Disput. 9. dub. 8. §. 2.*

Dices cum *Suar. in defensione fidei contra Regem Angliæ L. 4. c. 34. à n. 29.* omnia ejusmodi privilegia etiam Imperatoribus, & Regibus concessa revocari per Bullam Cænæ quovis anno promulgari solitam. *Resp.* Cum citato *Wadingo.* Non posse præsumi, per Bullam hanc, etsi foret acceptata, revocari privilegia remuneratoria, qualia sunt Principum, quia nequit præsumi revocatio trahens secum majora scandala, gravioresque perturbationes, quales traheret Bulla Cænæ, si revocaret dicta privilegia: hac enim de causa *Clemens V.* cum Generali Concilio Viennensi cassavit Decretalem *Bonifacij*, vi cujus timebantur majora scandala. Unde tandem cit. *Suar.* allegans *Bellarminum* non audet damnare usum privilegiorum adversus immunitatem Clericorum præsertim in Civilibus rebus.

205. Quæres primò an conclusio tertia habeat locum in bonis patrimonialibus Clericorum? Ratio affirmandi est probatio dictæ conclusionis contra *Abbatem.* *Molin. Suar. & relatos num. 202. vers. quarto sunt.* *Resp.* Cum *Wadingo §. 4. n. 3.* esse servandum id, quod usu est receptum, unde ubi Collectari solent, reluctari non possunt, esse autem subjecta Collectis extraordinarijs praxis docet teste *Zippæo Archi-Diacono Antverpiensi in Analyfi juris Canonici ad titulum de foro competente.* Nec æquum videtur, quod Clerici de suo patrimonio disponant liberè ad quasvis causas, & tamen sit privilegiatum instar bonorum, quæ propria sint Ecclesiastica. Unde

Unde ex Panormit. tradit Felinus, quod Clericus in patrimonialibus censeatur ut Laicus, quapropter Navarrus in *Manuali c. 27. in expositione Articuli 18. Bullae Cane* docet excommunicationem Bullae solum respicere bona Ecclesiasticorum, ut Ecclesiastici sunt; patrimonium autem Clerici non spectat ad hunc ut Clericus est sed ut civis Reipublicae, quare et si canones illimitate loquantur, non tamen illimitate intelligendi sunt etiam quoad patrimonialia, sed quoad haec se habeant ut in feudalibus, aut potest dici cum alijs, quod executio non fiat in persona Clerici, sed in bonis ejusdem.

206. Quaes secundò, an dum est communis necessitas respiciens commodum singulorum, ut est murorum, putei Urbis, aut aqueductus reparatio, debeant etiam Clerici contribuere?

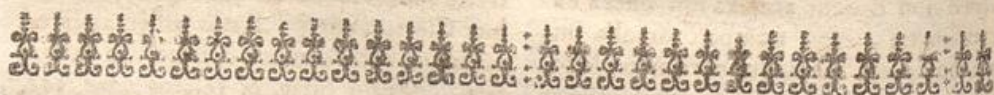
Tertiò an Clericus non soluto reali onere compelli possit per judicem Laicum?

Resp. Ad secundum negativè in alatis casibus, quia sic nunquam forent li-

beri Ecclesiastici: cum omnia tributa remotè cadant in commodum singulorum.

Oppositum dic de jis quae respiciunt proximè utilitatem eorum, ut si certa pars, in qua Clerici habent praedia, egeant obstaculis contra aquae impetum, aut si vicinia, quam etiam incolunt Clerici sit lapidibus sternenda, hanc enim sicuti tale opus directè est utile Clericis, ita aequitas petit, ut sentiant etiam onus Molin. *Disput. 672. Girbing. de Immunit. Eccles. num. 79.* ad hoc compellendos non per Judices Laicos sed Ecclesiasticos. Hinc

Resp. Ad tertium negativè ex n. 202. & 204. (nisi Clerici sint feudatarij prout sunt Episcopi Principes Imperij) Logo n. 111. cum cit Molin. contra Bart. Hostiensem, quos non juvat *Authentica Clericus quoque Cod. de Episcopis & Clericis* immediatè procedens constitutionem Friderici in *Authent. statinus Cod. eod.* quia per hanc posteriorem revocatur, quam in Gallia non servari, sed priorem testatur Gloss.

ARTICVLVS TERTIVS.

De modis acquirendi Dominium per contractum.

207. **P**riusquam ad particulares difficultates descendamus, breviter quaedam ad naturam contractus in communi sunt praelibanda.

Quaes primò quid, & quotuplex sit pactum? an pariat obligationem naturalem, seu in conscientia, aut etiam actionem in foro civili,

Resp. Ad primum *L. 1. ff. de pactis* sic describi, quod sit duorum, aut plurium in unum consensus aut placitum cum addito in altero obligationem parians, quia obligatio est effectus pacti.

Resp. Ad secundum dividi in nudum, & in vestitum; nudum est, quod in foro